

UCZEŃ O SPECJALNYCH POTRZEBACH WYCHOWAWCZYCH *NADPOBUDLIWOŚĆ PSYCHORUCHOWA*

Przewaga procesów pobudzenia nad hamowaniem, duża siła i ruchliwość procesów nerwowych prowadzą do nadpobudliwości psychoruchowej. Zbadano, że istotnie przyczyniają się do tego zaburzenia mikrouszkodzenia centralnego układu nerwowego współwystępujące czasem z niekorzystnym wpływem środowisk wychowawczych ucznia. Do tych środowisk zaliczamy: dom rodzinny, placówki oświatowo-wychowawcze, grupy rówieśnicze, placówki kulturalne lub sportowe itp.

W systemie rodzinnym szczególną uwagę zwrócono na:

- strukturę rodziny,
- preferowane metody wychowawcze,
- zaangażowanie rodziców w proces stymulacji rozwoju dziecka i rozwijanie jego potencjalnych możliwości,
- umiejętności prospołeczne rodziców modelowane przez dzieci,
- poziom empatii i zrozumienia dla przeżyć dziecka,
- reagowanie na pierwsze sygnały nieprawidłowych zachowań,
- postawy rodzicielskie – szczególnie nadopiekuńczość, nadmierna swoboda, odtrącanie, nadmierne wymagania,
- uzależnienia, przemoc domową,
- bezradność wychowawczą.

Uczeń nadpobudliwy ujawnia cechy pobudzenia przede wszystkim w sferach:

- › ruchowej np. niepokój ruchowy, bieganie, gadulstwo, nerwowość, obgryzanie paznokci, nie wykonywanie polecenia lub zapominanie o nich, nie kończenie rozpoczętych prac, chaotyczne działania, czytanie bez zrozumienia, wracanie do początku aktywności za każdym razem, gdy coś przerwie wykonywaną

pracę, brak umiejętności czekania na swoją kolej, przypadkowe niszczenie rzeczy, trudności w organizacji czasu i miejsca, unikanie zadań wymagających wysiłku umysłowego, chociaż uczeń ma potencjał by je wykonać, gubienie rzeczy, szybkie uczenie się – często na pamięć,

- › emocjonalnej np. nadmierne przeżywanie wszystkich emocji, co przejawia się wybuchowością, kłótnością, złością, impulsywnością, hałaśliwością, szybkim nudzeniem się, wesołkowatością, trudnością w spokojnym działaniu, bawieniem się przedmiotami, wrywaniem się do odpowiedzi, przerywaniem i przeszkadzaniem innym, reagowaniem niewspółmiernym do bodźców,
- › poznawczej np. słaba koncentracja uwagi na zadaniu, deficyty pamięci, nieprzemyślane działania, trudności w przewidywaniu konsekwencji swoich działań, problem w planowaniu, natłok myśli, trudności w robieniu czegoś w określonym porządku czy kolejności, słabe korzystanie z wiedzy nabytej, a czasami udzielanie oryginalnych i błyskotliwych odpowiedzi, które zaskakują otoczenie.

Nadpobudliwość psychoruchowa obserwowana jest od urodzenia dziecka. W wieku do 3 lat występuje już nadmierna ruchliwość, ale zachowanie dziecka nie różni się istotnie od zachowania rówieśników. U przedszkolaków z nadpobudliwością współwystępują już pełne jej objawy. W młodszym wieku szkolnym dominuje pobudzenie ruchowe, a u dzieci starszych przeważa pobudzenie emocjonalne. Obserwuje się również, że chłopcy częściej przejawiają typ pobudzenia ruchowego, a dziewczynki są nadaktywne emocjonalnie. W okresie dojrzewania zazwyczaj znacznie nasilają się reakcje impulsywne oraz zaburzenia pamięci i koncentracji uwagi co wzmacnia zaburzenia zachowania i problemy edukacyjne. Nadpobudliwość psychoruchowa utrzymuje się również w dorosłości. Najszybciej słabnie nadpobudliwość, lecz pozostaje wewnętrzny niepokój, nieuporządkowanie lub roztargnienie. Kobiety przejawiają najczęściej nadpobudliwość z zaburzeniami koncentracji uwagi, a u mężczyzn pozostaje nadaktywność ruchowa

z impulsywnością.

W szkole dzieci nadpobudliwe, mimo normy intelektualnej, postrzegane są jako uczniowie:

- odnoszący sukcesy najczęściej w dziedzinach wymagających sprawności ruchowej,
- roztargnieni, o małej koncentracji uwagi,
- chaotyczni, mający trudność z logicznym myśleniem i systematycznością,
- męczliwi, niewytrwali i mający problemy z zapamiętywaniem,
- przeszkadzający na lekcjach oraz sprawiający trudności podczas przerw.

W pomocy dziecku nadpobudliwemu bardzo ważne jest uświadomienie, że demonstrowane zachowania nie są jego winą. Współpraca rodziców i wychowawców jest bardzo istotna przy uczeniu dziecka nowych zachowań i wdrażaniu ich w codzienne działania. Uczeń demonstrujący takie zachowania potrzebuje pomocy i zrozumienia oraz przekonania że może osiągnąć to co inni, tyle, że z większym nakładem sił. Wymaga spokoju, konsekwencji i wielokrotnego powtarzania nowych zachowań oraz informacji, że coś zrobił dobrze czyli pozytywnego wzmocnienia. Potrzebuje też informacji o granicach i obszarach swobodnego działania oraz konsekwencjach ich przekraczania. Pomoc indywidualna musi być połączona z oddziaływaniami grupowymi, by dać uczniowi możliwości rozwoju osobistego oraz pełnię kompetencji emocjonalno-społecznych potrzebnych w szkole i codziennym życiu.

LITERATURA:

T. WOLAŃCZYK, A. KOŁAKOWSKI, M. SKOTNICKA – NADPOBUDLIWOŚĆ PSYCHORUCHOWA U DZIECI
H. NARTOWSKA – WYCHOWANIE DZIECKA NADPOBUDLIWEGO
T. BEDNARSKA – NADPOBUDLIWOŚĆ PSYCHORUCHOWA
T. OPOLSKA, E. POTEPSKA – DZIECKO NADPOBUDLIWE - PROGRAM KOREKЦИИ ZACHOWAŃ

*Materiały opracowała
mgr Urszula Zwoleńska
psycholog*